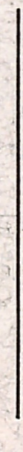

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE
DER NEDERLANDSCHE AKADEMIE VAN
WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM

OVER 1940

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE OVER 1940

De Dialecten-commissie heeft tegen het eind van het jaar haar negende vragenlijst uitgezonden. Deze bevat een aantal vragen over insecten, boerenbedrijf en boerenkleding, benevens twee vragen naar de dialectuitspraak en volksbenaming van de plaatsnamen ten behoeve van het Toponymisch Bureau te Leiden. Hierbij werd den medewerkers een overdruk van de kaart van den „kater” uit de tweede aflevering van den Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland toegezonden om daarop eventueel hun kritiek te ontvangen.

Ook dit jaar werd weer aan de uitbreiding van het aantal medewerkers alle aandacht besteed. Het aantal ingevulde lijsten bedroeg op 31 December 1940: voor lijst 1: 2294, voor lijst 2: 2278, voor lijst 3: 2272, voor de gemeenschappelijke vragenlijst: 1897, voor lijst 4: 1567, voor lijst 5: 1417, voor lijst 6: 948, voor lijst 7: 815, voor lijst 8: 819. Van den heer H. van der Biezen O. Praem., leeraar aan het St. Norbertusgymnasium te Heeswijk, ontving het bureau dit jaar weer een groot aantal lijsten, nl. 78 van no. 7 en een even groot aantal van no. 8.

Door allerlei omstandigheden werd de verschijning van de eerste aflevering van den atlas ook dit jaar nog niet verwerkelijk. Vooral door den internationalen toestand werd dit zeer bemoeilijkt. Bovendien vroegen interne kwesties om oplossing. Er werd overeenstemming bereikt met Prof. Dr. G. G. Kloeke, den uitgever van den Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland. Hijzelf werd opgenomen als onder-voorzitter der commissie om als zoodanig voortaan een actief aandeel te kunnen hebben in haar werkzaamheden; zijn atlas wordt vereenigd met dien van de Dialecten-commissie, zoodat in het vervolg slechts één atlas zal verschijnen

onder den titel Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland, in opdracht van de Dialecten-commissie der Nederlandsche Akademie van Wetenschappen. Hiermede is dus aan den wetenschappelijk onverantwoorden toestand van het verschijnen van twee atlassen naast elkaar een einde gemaakt. Ook werd overeenstemming bereikt over het type kaart. De commissie gebruikte tot nu toe de schaal van 1: 800.000, in verband met het zeer dichte medewerkersnet in ons land. In overleg met den heer Kloeke en met den voorzitter der Volkskunde-commissie is zij thans overgegaan naar de schaal van 1: 1.000.000, met het oog op het feit, dat deze beter aansluit bij de internationaal aangenomen kaarten, zoodat vergelijkingen gemakkelijker te maken zijn. De verschijning van de tweede aflevering van den Leidschen taalatlas kan waarschijnlijk nog in dit jaar tegemoet gezien worden. De opdracht voor de derde aflevering werd gegeven aan Prof. Kloeke, die voor de vierde aan den secretaris onzer commissie; deze kon beginnen met het persklaar maken van de kaarten. Door het voortdurend toestroom van materiaal waren de tot nu toe vervaardigde kaarten grootendeels verouderd. Het eerst werd een begin gemaakt met de kaart van „rug”, vraag no. 36 van lijst I. Hierbij ontvond de secretaris alle medewerking van den heer Kloeke, die zijn assistente, Mejuffrouw I. Habermehl, voor eenigen tijd afstond om bij het teekenen van de eerste kaart behulpzaam te zijn.

In aansluiting bij de opdracht, door het Departement aan de Volkskunde-commissie gegeven, zullen onder de auspiciën van de Dialecten-commissie vijf populaire boekjes verschijnen over de Nederlandsche dialecten en wel één over het Friesch, Noord-, Strand- en Eilanden-Hollandsch, één over het Saksisch, één over het Hollandsch, Utrechtsch en Veluwsch, één over het Zeeuwsch en één over het Brabantsch en Limburgsch.

Evenals het vorig jaar ontving de commissie van het Rijk een subsidie van f 4000.—. Verder ontving zij van de provincie Groningen f 200.—, van de provincie Gelderland f 200.—, van de provincie Noord-Brabant f 100.— en van den Provincialen

Onderwijsraad van Friesland f 200.—. Van de donateurs der commissie, wier namen in bijlage II genoemd worden, werd over het afgelopen jaar een bedrag van f 99.40 ontvangen.

Als gewoonlijk werd het bureau door vele personen bezocht, al was het bezoek uit het buitenland tengevolge van den internationalen toestand geringer. Van bibliotheek en archief werd door verscheidene bezoekers gebruik gemaakt. O.a. raadpleegde Mejuffrouw Dr. A. R. Hol meermalen de vragenlijsten ten behoeve van haar kaart van „De -n na toonlooze vocaal in werkwoordsvormen”, gepubliceerd in den „Bundel opstellen van oud-leeringen, aangeboden aan Prof. Dr. C. G. N. de Voofs”.

Evenals andere jaren werden door verschillende personen, wier namen men vindt in bijlage I, boeken en geschriften aan het bureau ten geschenke gegeven. Afzonderlijk dienen te worden genoemd: wijlen de heer Lambertus Jonker, die op 15 Maart 1940 overleed te Velp (Gelderland), die ons een door hem samengestelde woordenlijst van het dialect van Vriezenveen legateerde en Mejuffrouw Mr. G. E. Bergsma te 's-Gravenhage, die ons een verzameling bouwstoffen voor het Drentsch woordenboek van wijlen Dr. J. Bergsma schonk. In dit laatste geval verleende de heer Kloeke zijn bemiddeling.

De taalkundige sectie van de Stichting voor het bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders hield zich dit jaar uitsluitend bezig met de verdere verwerking van het verzamelde materiaal. De, in het vorig jaarverslag aangekondigde, publicatie van de hand van Dr. L. Kaiser verscheen onder den titel: Phontypologische beschrijving van de bevolking der Wieringermeer. I, Algemeen gedeelte naar een onderzoek van 2122 proefpersonen (Alphen aan den Rijn, 1940.) De daarin niet verwerkte, hoofdzakelijk taalkundige gegevens werden bestudeerd door Mejuffrouw A. Leijzers Vis. Het verheugt ons zeer voor het komende jaar de publicatie van het werk over Urk te kunnen aankondigen. Behalve het hoofdstuk over psychologie, dat tengevolge van het overlijden van den schrijver, Prof. Dr. E. D. Wiersma, niet geheel gereed is gekomen, ligt het werk persklaar en is grootendeels reeds gezet.

Het is een voldoening voor de commissie, dat dit werk, waarvan het taalkundige, volkskundige en fonetische gedeelte geheel op het initiatief van haar secretaris en vroegere penningmeesteresse is ontstaan, thans in grooter verband dan oorspronkelijk was opgezet, verschijnen zal.

Door de afwezigheid van den secretaris in de laatste maanden van dit jaar konden de interne werkzaamheden niet den gewonen voortgang vinden. Zijn werk werd waargenomen door de assistente van het bureau. De altijd omvangrijke correspondentie met tal van personen, die om inlichtingen vragen, liet haar slechts weinig tijd het persklaar maken van de kaarten met kracht voort te zetten. De heeren G. J. Schiering en J. Vuyst bleven werkzaam op de wijze als in het vorige jaarverslag werd vermeld. De heer H. Hoek verliet het bureau op 6 Juni. Op 24 Juni werd vanwege de Commissie tot bestrijding van de werkloosheid te Amsterdam de heer J. F. Stegelitz ter beschikking van het bureau gesteld voor den tijd van een jaar. Sedert 1 Augustus werken de dames A. de Bruin en A. Feenstra er als volontair. De meeste manlijke leden van het personeel maakten van 10 Mei tot half December deel uit van de brandwacht van het Trippenhuys, die op last van den luchtbeschermingsdienst het gebouw dag en nacht bewaakte.

*Namens de Dialecten-commissie der
Nederlandsche Akademie van Wetenschappen:*

JAC. VAN GINNEKEN, *voorzitter*

J. C. DAAN, *waarn. secretaresse-*

penningmeesteresse

BIJLAGE I

Lijst van personen, enz., die in 1940 boeken en handschriften schonken aan het Centraal Bureau voor Nederlandsche en Friesche dialecten.

Bibliothecaris der Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, Bibliotheek der Vrije Universiteit te Amsterdam, Bibliotheek der Rijksuniversiteit te Groningen, Jan H. de Groot, Prof. Dr. L. Grootaers, Dr. K. Heeroma, Prof. Dr. G. G. Kloeke, Mr. David de Kok O.F.M., G. H. Sekhuis, Klaas Sierksma, G. W. Spitzen, Mr. David Thomas, Jac. Winters.

BIJLAGE II

Lijst van donateurs van de Dialecten-commissie.

Mej. R. v. Alebeek, H. J. Buist, M. E. Daan, Mej. Branco van Dantzig, Mr. P. Dieleman, J. W. H. M. Dols, Drentsche Vereeniging te Amsterdam, Dr. H. J. E. Endepols, Dr. G. A. van Es, Dr. K. Fokkema, Mej. Dr. H. C. M. Ghijsen, Prof. Dr. Jac. van Ginneken, Dr. C. B. van Haeringen, Dr. J. van Ham, Prof. Dr. A. G. van Hamel, Joh. Heesterbeek S.J., Dr. W. Gs. Hellinga, Mej. Dr. A. R. Hol, Mevr. Dra. H. A. Huygens—Wijma, Prof. Dr. G. G. Kloeke, Dr. H. W. J. Kroes, Mr. G. H. Lambert, Mej. Dr. J. H. van Lessen, Mej. E. A. Magnin, Mej. C. A. A. Mulder, Prof. Dr. J. W. Muller, Mej. M. Th. Neujean, Dr. Win. Roukens, Prof. Dr. A. A. van Schelven, Dr. M. Schönfeld, A. J. Schreuder, W. Slijpen, Dr. Jc. Smit, Dr. G. Stuiveling, Dr. J. G. H. Tans, J. P. Tetterode, B. Tiecke O. Carm., Mej. J. Tinbergen, Prof. Dr. M. Valkhoff, P. van Vliet, Prof. Dr. C. G. N. de Voovs, J. H. de Vree van Gelder, Dr. W. de Vries, Dr. Joh. Æ. Wartena, Dr. J. Wils. Prof. Dr. N. van Wijk.